

“TA’LIMDA LOYIHALARNI SAMARALI BOSHQARISHDA XORIJ TAJIRIBALARIDAN FOYDALANISH YO‘LLARI”

Mamaraximova Nigora Mahmudjonovna

Ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi Toshkent iqtisodiyot va soliq texnikumi

Annotatsiya: Ta'limni boshqarish har qanday ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'qitish va o'rganish tajribasi sifatiga ta'sir qiladi. Ushbu maqola turli mamlakatlardagi ta'limni boshqarish amaliyotining qiyosiy tahlilini o'rganadi, olingan saboqlar va butun dunyo bo'ylab ta'lim natijalarini yaxshilash uchun moslashtirilishi mumkin bo'lgan ilg'or tajribalarni ta'kidlaydi.

Kalit soʻzlar: ta'limni boshqarish, xorijiy tajribalar, o'rta ta'lim, ta'lim natijalari.

Abstract: Learning management is a critical component of any educational system and affects the quality of the teaching and learning experience. This article explores a comparative analysis of education management practices in different countries, highlighting lessons learned and best practices that can be adapted to improve educational outcomes worldwide.

Keywords: educational management, foreign experiences, secondary education, educational outcomes

KIRISH

Ta'limni samarali boshqarish har qanday ta'lim tizimining muvaffaqiyatining asosidir. Ta'limni boshqarish bo'yicha xorijiy tajribalarni o'rganib chiqib, biz turli kontekstlarda muvaffaqiyat qozongan innovatsion amaliyot va yondashuvlar haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishimiz mumkin. Ushbu qiyosiy tahlil global miqyosda ta'limni boshqarish amaliyotini yaxshilash uchun qo'llanilishi mumkin bo'lgan asosiy strategiyalarni aniqlashga qaratilgan.

Xorijiy o'quv yurtlarining tajribasi shuni ko'rsatadiki, ularning muvaffaqiyati asosan sifat menejmenti tizimlarini yaratish orqali sifatni oshirishga bog'liq bo'lib, unda o'qituvchilar faoliyatining sifatini baholash tizimi kichik bir tizimdir. Chet ellik tadqiqotchilar 1980-yillarning boshidan o'zlarining o'quv rejalari va dasturlarini takomillashtirish, texnik vositalardan foydalanish va hokazolar orqali o'qitish sifatini oshirishga qaratilgan urinishlarni amalga oshirdilar.

Buyuk Britaniyada ikkita ta'lim tizimi mavjud: birinchi - Angliya, Uels va Shimoliy Irlandiya; ikkinchisi - Shotlandiyada. Bu ikki tizim bir birini inkor qilmaydi.

O'zbekiston bilan diplomatik munosabatlarni 1992-yil 18-fevral o'rnatgan. Milliy bayram - qirolicha tugilgan kuni.

Davlat sektori (state school) - o'quvchilarning 93%. Xususiy sektor (private school) - o'quvchilarning 7%.

1988-yilda Buyuk Britaniyada yagona davlat ta'lim standartlari kiritilgan. 5 yoshdan 16 yoshgacha barcha bolalar majburiy ta'lim olishlari shart.

- Boshlang'ich maktab 5-11 yosh
- O'rta maktab

- 11-16 yosh GCSE
- Kollejda maktabdan keyin ta'lim 16-18 yosh Sixth Form
- Oliy ta'lim 18 yoshdan keyin Maktabgacha ta'lim

3 yoshdan 5 yoshgacha bolalar bog'chalari va maktabgacha sinflarga borishi mumkin : davlat (nursery school playgroup) yoki xususiy (kindergarten)

Boshlang'ich ta'lim

- 5 yoshdan 7 yoshgacha kichik bolalar uchun maktab (infant-school yoki pre – preparatory school). Matematika, ingliz tili, geografiya, musiqa va san'at o'qitiladi.

- 7 yoshdan 11 yoshgacha boshlang'ich maktab (junior school yoki preparatory school)

Primary school yoki elementary school

- An'anaviy fanlarni chuqurlashtirilgan o'rganilishi
- Tabiiy fanlarni va axborot texnologiyalar o'qitilishi boshlanishi
- Test shaklida asosiy o'rganiladigan fanlardan Common Entrance

Examination (CEE) Umumiy kirish va intellect rivojlanish darajasini aniqlaydigan (IQ) imtixon topshiradilar.

O'rta ta'lim

- Davlat o'rta maktablari: yagona o'rta maktab (comprehensive school); klassik maktab (grammar school)

- Xususiy maktablar (public school) Buyuk Britaniyada maktab xususiyatlari
- O'rganilayotgan fanlarni mustaqil tanlash imkoniyati
- 4-6 fanlar chuqurlashtirilib o'rganiladi, boshqa qo'shimcha fanlarni kichik xajmda o'zlashtirish mumkin

- O'rta ta'lim jarayoni bolalarni o'rta ta'lim britaniya sertifikat General Certificate of Secondary Education (GCSE) olish uchun imtixonini topshirish tayyorlashga qaratilgan

Oliy ta'lim

- Kollejl, universitetlar, politexnik institutlari
- Katta sinflar o'quvchilari uchun tayyorlov kolleji (6 th Form College) 16 yoshdan 18 yoshgacha

- CHuqurlashtirilgan ta'lim darajasi to'g'risida umumiy sertifikat (General Certificate of Education Advanced Level)

Buyuk Britaniya ta'lim tizimining afzalliklari

Britaniya sertifikatlari, diplomlari va berilgan darajalari butun dunyoda tan olinadi. Eng zamonaviy ta'lim metodlari, doimo modernizatsiyalashgan ta'lim vositalari va, eng asosiysi, mahoratli professor- o'qituvchilar. Doimiy nazorat va mustaqil tanlash imkoniyatlari.

Buyuk Britaniya ta'lim tizimining xususiyatlari

- Intizom
- Erta ixtisoslashtirish.
- Ta'lim olishda mustaqillik. Asosiy e'tibor ilmiy tadqiqot
- Ishlarni olib borishga va esselarni tayyorlashga qaratilgan.
- Ijtimoiy va jamoatchilik tadbirlarda qatnashish. Buyuk Britaniyada boshlang'ich va o'rta ta'lim

Buyuk Britaniyada maktab ta'limi 13 yil davom etadi. Bola 5 yoshida boshlang'ich maktabga kiradi va 18 yoshida o'rta maktabni tugatadi. Maktab o'quvchilari 14 yoshgacha davlat maktablarining majburiy o'quv dasturiga muvofiq ko'p sonli umumiy ta'lim fanlarini o'rganadilar. Keyingi 2 yilida maktab o'quvchilari

5-10 ta fanni o'rganadilar, 16 yoshida esa GCSEning o'rta ma'lumotli majburiy sertifikatini uchun imtihon topshiradilar. Ammo, agar talaba universitetga kirmoqchi bo'lsa, u yana 2 yil o'qishi va Adarajasida imtihon topshirishi kerak. Bu imtihonlar natijalariga ko'ra, oliy o'quv yurtiga qabul qilinadi. O'qishning ushbu bosqichida (16-18 yosh) maktab maqsadli ravishda tanlangan mutaxassislik bo'yicha universitetga kirishga tayyorlaniladi.

Shuningdek, boshqa mamlakatlarda, Jumladan:

1. Finlyandiya:

- O'qituvchining mustaqilligi va professionalligiga katta e'tibor.
- o'qituvchilarni tayyorlash va qo'llab-quvvatlashning kompleks tizimlari.
- O'quvchiga yo'naltirilgan ta'lim va individual ta'limga e'tibor qaratish.

2. Singapur:

- mas'uliyat va natijalarga qaratilgan markazlashtirilgan ta'lim tizimi.
- Ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish orqali doimiy takomillashtirishga urg'u berish.

- Ta'lim sohasida kuchli yetakchilik va boshqaruv tuzilmalari.

3. Kanada:

- ta'limda inklyuzivlik va xilma-xillikka e'tibor.
- ta'lim qarorlarini qabul qilishda hamkorlikda yondashuv.
- Talabalarining har tomonlama rivojlanishi va farovonligiga e'tibor qaratish.

O'rganilgan saboqlar:

- O'qituvchining mustaqilligini mas'uliyat bilan muvozanatlash talabalar natijalarini yaxshilashga olib keladi.

- Ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va doimiy takomillashtirish ta'lim muvaffaqiyati uchun muhimdir.

- Ta'limni samarali boshqarish uchun kuchli yetakchilik va boshqaruv tuzilmalari hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Xulosa: Xulosa qilib aytgach, ta'limni boshqarish bo'yicha xorijiy tajribalarni o'rganish va tahlil qilish orqali biz butun dunyo bo'ylab ta'lim tizimini yaxshilash uchun moslashtirilishi mumkin bo'lgan ilg'or tajriba va muvaffaqiyatli strategiyalarni aniqlashimiz mumkin. Turli kontekstlardan hamkorlikda o'rganish ta'limni boshqarish amaliyotida innovatsiyalar va takomillashtirishga olib kelishi mumkin, natijada talabalar, o'qituvchilar va jamoalarga foyda keltiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Tan, J. va Pakvud, A. (2019). Singapurda ta'lim boshqaruvi va boshqaruvi. Springer.

2. YUNESKO. (2020). Barqaror rivojlanish uchun ta'lim: Barqarorlikka erishishni o'rganish. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ta'lim, fan va madaniyat masalalari bo'yicha tashkiloti.
3. Shokirova, Rahmonova Manzura. "Management Directions Of Human Capital Development." Academia Repository 4.10 (2023): 259-263.
4. Shokirova, R. M. (2023). Management directions of human capital development. Academia Repository, 4(10), 259-263.
5. Saidova, X. R. "Effectiveness of quality management in the organization of activities of educational institutions." Publishing House "Baltija Publishing" (2023).
6. Saidova, X. R. "Mechanism for attracting staff to improve the quality of education." international journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.07 (2022): 59-67.
7. Нурматова, Мафтуна. "Оила иқтисоди ва уни юритишга оид компетенциялар." Общество и инновации 2.11/S (2021): 323-329.